

Yalnız, Asena (2022). "Amasya İli ve İlçelerinin Renk Adlarıyla Oluşan Yer Adlarının Gramatikal ve Bölgesel İncelemesi". *Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi (ASOBİD)*. S. 12, s.133-159.

AMASYA İLİ VE İLÇELERİNİN RENK ADLARIYLA OLUŞAN YER ADLARININ GRAMATİKAL VE BÖLGESEL İNCELEMESİ GRAMMATICAL AND REGIONAL ANALYSIS OF PLACE NAMES FORMED BY COLOR NAMES OF AMASYA PROVINCE AND ITS DISTRICTS

Yüksek Lisans Öğrencisi Asena YALNIZ*

Amasya Üniversitesi

asenayalniz13@gmail.com

Öz

Toponim veya Türkçe karşılığı olan yer adı, her türlü coğrafya unsurunun adlandırılması anlamını taşımaktadır. Başta dilbilim ve coğrafya bilimi olmak üzere çeşitli bilim dallarının araştırma konusu içerisine giren toponimler, insan ve coğrafya etkileşimini iki yönlü olarak ortaya koymaktadır. Bu sebeple insanın doğaya etkisi ve doğanın da insan üzerindeki etkisinin bir göstergesi konumunda olan toponimler, bu konuda önemli bilgiler vermektedir. Toponimi, kültür değerlerinin coğrafi mekândaki en görünür unsurlarından biridir. Aynı zamanda o yerin yalnızca coğrafi konumunu değil, nasıl bir kültüre sahip olduğu hakkında da bilgiler verebilmektedir. Bununla beraber toponimi, yer aldığı toplumun sosyo-kültürel değerlerini ve geçmişine dair bilgilerini de yansıtmaktadır. Bu sebeple yer adları üzerine yapılan her inceleme yadsınamayacak ölçüde değerlidir. Çünkü yer adları araştırması yapılan bir coğrafyanın, yalnızca coğrafi adlandırmaları hakkındaki bilgiye değil aynı zamanda o coğrafi bölgenin bünyesinde barınan milli ve kültürel değerler hakkındaki

* ORCID: orcid.org/0000-0003-3767-4634

bilgiye de şahit olunmaktadır. Bu çalışmada Amasya ilinin merkez ve ilçelerinde bulunan renk adlarıyla meydana gelmiş yer adlarının gramatikal ve bölgesel incelemesi yapılmıştır. Çalışma esnasında Amasya ilinin ve ilçelerinin yer adbilimine kaynak olacak ölçüde materyale Sahip olduğu görülmüştür. Yapılan bu çalışmayla asıl gayemiz toponimi yani yer adbilimine katkı sağlamaktır.

Anahtar Kelimeler: Toponim, toponimi, Amasya ili ve ilçeleri, coğrafi mekân, coğrafya bilimi, dil bilimi, ad bilimi.

Abstract

Toponym, often known as place names as the Turkish, refers to the naming all kinds of geographical elements. Toponyms, which are included in the research subjects of various sciences, especially linguistics and geography, reveal the interaction of humans and geography in two ways. For this reason, toponyms, which are an indicator of the effect of man on nature and the effect of nature on man, reveal significant clues as to this subject. Toponymy is one of the most visible elements of cultural values in geographical space. Further, it can imply not only where that place is, but also what kind of culture it has. Moreover, the toponymy also reflects the socio-cultural values and knowledge of the past of the society in which it is located. Therefore, each type of research on place names is undeniably valuable. We witness not only the geographical naming of the geography, where place names are researched, but also the national and spiritual elements. In this research, the place names, which are formed with the color names in the center and districts of Amasya province, were analyzed by grammatical and regional classification. During the research, we observed that the province of Amasya and all the districts of the city have enough material to be a source for onomastics. Our ultimate goal through this research is to contribute to the topic of toponymy within the framework of the science of place names.

Keywords: Toponym, toponymy, Amasya province and its districts, geographical space, geography, linguistics, onomastics.

Giriş

Yer adları, bir coğrafyaya ait olan toprak parçasının, o toprak parçası üzerinde yaşayan ve oraya yerleşmiş olan insan topluluğu tarafından vatan haline getirilmesindeki ilk ve en mühim basamağı oluşturmaktadır. Yer adları, irticalen ortaya çıkmış olan bir yapıya sahip değildir. Bir yere ad verme ve bir coğrafi mekânın o ada sahip olması tesadüfen gerçekleşen bir durumun dışındadır. Tesadüf olmamakla birlikte her yer adının o mekânda bulunan

toplulukla sıkı bir bağı ve ilgisi vardır. Yer adları incelendikçe o bölgede yaşamış ve yaşayan toplulukların kültürel özellikleri ve değerleri, bölgenin coğrafi yapısı, bitki örtüsü, doğal kaynakları, halk kahramanları, halk hikâyeleri ve toplum için önemli görülen isimlere ait pek çok bilgi karşımıza çıkmaktadır. Denilebilir ki, yer adı bulunduğu toplumun değerlerini tercüme edendir. Yani bir bölgenin yer adında gizli olan pek çok manevi ve milli değere rastlanabilmektedir.

Ayrıca yer adları, yapılan ve yapılması planlanan dil çalışmaları için oldukça önemli veriler olarak görülebilir. Dilin sahip olduğu söz varlığı içinde mühim bir yere sahip olan yer adları, yapı ve kök özellikleri ile dilbilimciler için çalışma alanı haline gelmiştir. Yer adlarına bağlı olarak dilbilim alanına araştırma yapılabileceği pek çok konu düşmektedir. Çünkü bir yer adının oluşumu ve oluşum sürecinde geçirdiği dilsel faaliyetler oldukça önemlidir. Ve bu önemli konuyu inceleyip araştırmasını yapacak olan alan dilbilim alanıdır. Yer adının sahip olduğu dil özellikleriyle beraber o adı alma sebepleri de önemlidir. Bir yere ad verilirken rastgele verilmemiştir. Adlandırmada ve o yerin o ada sahip olmasında muhakkak bir sebep vardır. Bir coğrafi mekânın adlandırması yapılırken mutlaka bir sebebi olduğunu ve o yer adının taşıdığı bir manasının olduğunu unutmamak gerekir. Bu mananın araştırılması ve incelemesinin yapılması dilbilimciler için çalışmanın leksik-semantik basamağını oluşturmaktadır. Bununla beraber her yer adı öncelikle bir sözcüktür ve dildeki her sözcük gibi fonetik ve morfolojik kurallara uymaktadır.

Toponimler yani yer adları bir milletin veya toplumun geçmişini yansıtabildiği gibi içinde bulunduğu zamanını ve istikbalini de güvence altına almaktadır. Çünkü coğrafi bölgenin sahip olduğu yer adı, o coğrafyayı tanınır hale getiren ve bu tanınırlığıyla o milletin geçmişini bünyesinde koruyarak istikbale taşıyan güzin bir yapıya sahiptir. Toponim üzerine yapılan her çalışma yer aldığı coğrafi mekânın tercümanı görevindedir. Çünkü o coğrafi mekânın adı toplumunun bir tarih aynasıdır. Yer adlarına daha geniş ölçekte bakıldığında milli kimlik, milli hafıza ve milli kültür hazinelerinin ortak noktası olarak yer aldığı görülmektedir.

Bu bağlamda toponimlerin coğrafi mekân üzerinden toplumun milli ve kültürel değerlerini taşıdığını ve bu değerlerin ete kemiğe bürünmüş hali olduğu ifade edilebilir. Bu bakımdan toplumların bir coğrafi mekâna ad vermesi ve o mekânı o ad ile adlandırmasıyla hem milli egemenliklerini hem de kültürel değerlerini o mekâna atfetmiş olduklarını ifade eder. Bu şekilde yapılan adlandırmayla coğrafi mekânı kendilerine has kılmaya çalışmışlardır.

Toponimler bu açıdan bakıldığında ait oldukları toplumun kökenlerini, kültürel değerlerini, dil özelliklerini, sosyal yaşantılarını, günlük yaşamsal faaliyetlerini ve dünyaya bakış açılarını yansıtan bilgiler verebilmektedirler. Toponimlerin bu bilgileri barındırıyor olması diğer disiplinlerle olan ilgisini artırıp konunun disiplinler arası bir mevzuya dönüşmesini sağlamaktadır. Bu sebeple yer adları ile ilgili yapılacak olan araştırmalarda ilk olarak coğrafya bilimi olmak üzere dilbilimi, tarih, politik bilimler, ırk bilimi ve sosyoloji gibi birçok bilim dalına ihtiyaç duyulmaktadır. Toponimlerin bu bilim dallarına kaynaklık edebilecek seviyede olması ise bir toponimin ne ölçüde mühim olduğunu göstermektedir. Toponimin mühim olması ise o yerde var olan toplumla ilişkilidir. Çünkü mekân insandan ve toplumdaki bağımsız olarak düşünülemez. Toplumun icra ettiği her fiil içinde bulunduğu mekâna yansır. Böylece toponimin ve yer adı bilimi olan toponiminin coğrafya bilimi ve toplum bilimi olarak bilinen sosyolojiyle ilgisini yakından görmekteyiz. Coğrafya bilimi yer adları üzerine araştırma yaparken çeşitli sorular sorar ve o yer adının kaynağına ulaşmayı hedefler. Sorduğu bu sorular ise sosyoloji gibi toponimiyle ilgisi bulunan bilim dallarıyla yakından ilgilidir. Yer adlarını inceleyen bilim dalı olan yer adbilimi yani toponiminin pek çok bilim dalının ilgi alanı olduğunu belirten Budarav, disiplinler arası bu ilişkiye “Birçok ilimle ortaklaşa çalışan toponimi dilbilimsiz lal, tarih ilimsiz köksüz, coğrafya ilimsiz ise mekânsızdır” (Akt. Yavuz, Şenel, 2013: 2242) sözüyle dikkat çekmekte ve konunun mühim olduğunu vurgulamaktadır.

Yer adları bilimi (Alm. Toponymie, Fr. Toponymie, İng. Toponymy), yer belirten özel adları inceleyen özel ad bilimidir

(Vardar, 2007:224). Yer adları bilimi, yer adlarını yapı, kök, şekil ve mana bakımından incelemektedir. Toponimi alanında dil bilimi yollarının kullanılmasıyla olumlu sonuçlara ulaşılmıştır. Eren'e göre dil bilimi yöntemleri çerçevesinde yer adlarının diğer kelimelerden farksız olduğunun anlaşılması ile yer adlarının fonetik kurallara uyduğu ortaya çıkar ve yer adlarının da bir anlam taşıdığı tespit edilir (Eren, 1989:155). Toponim ve toponimiye bilimin ve dilbiliminin mihenk taşı olarak adlandırmak yerinde olacaktır. Çünkü, toponimler bulunduğu bölgenin yalnızca adına değil sahip olduğu kültürel değerlere de ayna tutmaktadır.

Toponimiye dair yapılan çalışmalar incelendiğinde ilk araştırmaların Cumhuriyet dönemi ile birlikte başladığını ve özellikle 1960'lı yıllardan bu yana kayda değer bir artışın olduğu söylenebilir. Fakat bu zaman dilimi arasında geçen sürede bu alanda her ne kadar son yıllarda araştırma sayısına göre bir artış olduğu tespit edilse de bu artışın toponimiye bağlı olarak disiplinler arası bir artışın olduğunu ifade etmek güçtür. Özellikle coğrafya bilimiyle elde edilen çalışmaların sayısı oldukça azdır. Ancak toponiminin ifade ettiğimiz gibi ilişki içerisinde bulunduğu en önemli disiplinler arasında coğrafya bilim ve dil bilimi yer almaktadır. Yapılan çalışmaların çok büyük bir kısmı köy merkezi adlarıyla kentsel yer adlarına odaklanmaktadır. Köy yer adları dışında sokak, cadde ve mahalle gibi diğer yer adları da incelemesi yapılacak ölçüde değerli ve veri bakımından zenginlik içindedir. Yapılması planlanan toponimi çalışmalarında ele alınacak olan coğrafi mekânın yalnızca köy adlarına değil mevcut olan diğer yer adlarına da dikkat çekilmelidir.

Bu çalışmada Amasya ilinin merkezi ve 6 ilçesinde bu liste ile bulunan renk adlarıyla oluşmuş yer adları tespit edilmiştir. Amasya'nın merkezi ile birlikte toplam 7 ilçesinde bulunan renk adlarıyla oluşan köy, mahalle, sokak ve cadde yer adlarının tasnifi ve incelemesi yapılmıştır. Merkez ile birlikte 6 ilçede yer alan renk adlarıyla meydana gelmiş köy isimlerinin sayısal anlamda çok olması dikkat çekmektedir. Her ilçede renk adıyla oluşan köy isimlerinin var olduğu görülmektedir. Bununla birlikte renk adlarıyla oluşan mahalle, sokak ve cadde yer adlarının yoğunluk

olarak merkezde yer aldığı tespit edilmiştir. Bu yoğunluk dolayısıyla köy adları haricinde mahalle, sokak ve cadde yer adları için yalnızca merkez ilçe temel alınarak incelenmiştir. Renk adlarıyla oluşan köy adları ise 7 ayrı bölge olarak nitelendirebileceğimiz merkez ve diğer 6 ilçe irdelenerek ele alınmıştır. Bu bölgesel tasnifle birlikte, ele alınan yer adlarının, gramatikal olarak incelemesi de yapılmıştır. Daha sonra incelemesi yapılmış olan yer adlarının alfabetik olarak oluşturulmuş bir listesi verilmiştir. Verilen bu liste ile Amasya ilinde bulunan yer adlarının yoğunluk olarak hangi renk adlarıyla oluştuğu açık bir şekilde görülmektedir. Ayrıca yer adlarını oluşturan renk adlarından hangilerinin daha yoğun kullanılıp hangilerinin daha seyrek kullanıldığını gösteren grafikler oluşturulmuştur. Bu grafiklerle, ele alınan çalışma görsel açıdan desteklenmiş ve sayısal verilere somut birer nitelik kazandırılmıştır. Çalışmanın tasnif ve inceleme kısmına geçmeden önce söz konusu olan Amasya ili ve ilçeleri hakkında bilgi verilmiştir.

138

Amasya İli ve İlçeleri: Amasya ili ve ilçelerinin nüfusu 2020 yılında 335.494 kişi iken, 2021 yılında 335.331 kişi olmuştur. Amasya ilinin toplam nüfusu 2021 yılında 2020 yılına göre 163 kişi azalmıştır. Amasya'da nüfusun %74'ü il ve ilçe merkezlerinde, %26'sı belde ve köylerde yaşamaktadır. Amasya illerin toplam nüfus büyüklüğünde 57. sırada yer almaktadır. Amasya ülke nüfusunun %0,4'ünü oluşturmaktadır. Amasya'nın merkezi ile birlikte toplam 6 ilçesi yer almaktadır.

Merkez: 2020 yılında yapılan sayıma göre 147.266 olan merkez nüfusu 2021 yılında yapılan sayımla 147.380'e yükselmiştir. Amasya ilinin merkezinin diğer 6 ilçeye oranla daha yoğun bir nüfusa sahip olduğu görülür.

Göynücek: 2020 yılında yapılan sayıma göre 10.033 nüfus sayısı 2021 yılında yapılan sayımda 10.291'e yükselmiştir. Merkeze göre az bir nüfus yoğunluğuna sahip olsa da Hamamözü ve Gümüşhacıköy'e oranla yoğun bir ilçedir.

Gümüşhacıköy: 2020 yılında yapılan nüfus sayımına göre 22.764 olarak tespit edilen nüfus 2021 yılında yapılan sayım ile 22.179'e

düşmüştür. Merkeze uzaklığı ve sahip olduğu koşullar sebebiyle 1 yılda nüfusta düşüş görülmüştür. Gümüşhacıköy ve Hamamözü ilçeleri şehrin yoğun olmayan iki ilçesidir. Ve yıl içinde nüfus sayısında düşüş görülen yine bu iki ilçedir.

Hamamözü: 2020 yılında yapılan nüfus sayımına göre 3.680 olarak belirlenen nüfus 2021 yılında 3.565 olarak tespit edilmiştir.

Merzifon: 2020 yılında yapılan nüfus sayımına göre 73.849 olarak belirlenen nüfus 2021 yılında 74.727 olarak tespit edilmiştir. Şehrin merkezinden sonra en çok yoğun olan ilçesi Merzifon'dur.

Suluova: 2020 yılında yapılan nüfus sayımına göre 47.314 olarak belirlenen nüfus 2021 yılında 47.066'e düşmüştür.

Taşova: 2020 yılında yapılan nüfus sayımına göre 30.588 olarak belirlenen nüfus sayısı 2021 yılında 30.123'e düşmüştür.

Amasya'nın merkezi ve Merzifon ilçesi dışında kalan 5 ilçesinin nüfusunda yıllara göre bir düşüş yaşandığı görülmektedir. Amasya ili ve ilçelerinde bulunan renge bağlı yer adları üzerine yaptığımız tasnif ve incelemeler ise şu şekildedir:

1.Amasya İlinin Merkez ve İlçelerinde Bulunan Renk Adlarıyla Oluşan Yer Adlarının Bölgesel Olarak İncelenmesi ve Tasnifi

1.1.Renk Adlarıyla Oluşan Köy Adları

1.1.1.Merkez İlçede Bulunan Renk Adlarıyla Oluşan Köy Adları

Aksalur Köyü/Merkez

Ak: Beyaz renkte olan, siyah karşıtı.

Salur: Oğuz Türklerinin yirmi dört boyundan biri.

Ak+ Salur: Sıfat tamlaması ile meydana gelmiş birleşik isimdir.

Aktaş Köyü/Merkez

Ak: Beyaz renkte olan, siyah karşıtı.

Taş: Sert ve katı halde doğada bulunan bir çeşit madde.

Ak+ Taş: Sıfat tamlaması ile meydana gelmiş birleşik isimdir.

Akyazı Köyü/ Merkez

Ak: Beyaz renkte olan, siyah karşıtı.

Yazı: Düz bir şekilde bulunan yer, düzlük.

Ak+ Yazı: Sıfat tamlaması ile meydana gelmiş birleşik isimdir.

Alakadı Köyü/Merkez

Ala: Birden fazla renge sahip olan, çok renkli.

Kadı: Tanzimat döneminde her türlü davaya; evlenme, boşanma, nafaka, miras gibi davalarla ilgilenen mahkeme başkanlarına verilen addır.

Ala+ Kadı: Sıfat tamlaması ile meydana gelmiş birleşik isimdir.

Albayrak Köyü/Merkez

Al: Kırmızı, kan rengi.

Bayrak: Bir milletin kuruluşunun sembolü olarak kullanılan, rengiyle ve biçimiyle özel olarak tasarlanan sancak.

Al+Bayrak: Sıfat tamlaması ile meydana gelmiş birleşik isimdir.

Büyük Kızılca Köyü/Merkez

Büyük: Küçüğün karşıtı. Ebat ya da boyut olarak geniş, fazla veya çok olan.

Kızılca: Kızıl gibi olan, kızıla çalan.

-CA: İsimden isim yapan ek.

Büyük+ Kızılca: Sıfat tamlaması ile meydana gelmiş birleşik isimdir.

Eski Kızılca Köyü/Merkez

Eski: Yeni karşıtı olan. Geçmiş zamana ait olan.

Kızılca: Kızıl gibi olan, kızıla çalan.

Kızıl+ ca: İsimden isim yapan ek.

Eski + Kızılca: Sıfat tamlaması ile meydana gelmiş birleşik isimdir.

Gökdere Köyü/Merkez

Gök: Mavi renkte olan ya da yeşil renkte olan. Gökyüzünün rengine çalan.

Dere: Küçük akarsu.

Gök+ Dere: Sıfat tamlaması ile meydana gelmiş birleşik isimdir.

Kızılkışlacık Köyü/Merkez

Kızıl: Parlak renkte bulunan kırmızı. Kırmızıya yakın olan.

Kışlacık: Yerleşim yeri.

Kışla+ cık: İsimden isim yapan ek.

Kızıl+ Kışlacık: Sıfat tamlaması ile meydana gelmiş birleşik isimdir.

Karaali Köyü/Merkez

Kara: Koyu halde bulunan renk. Beyaz ya da ak karşıtı.

Ali: Yüce olan, yüksekte olan.

Kara+ Ali: Sıfat tamlaması ile meydana gelmiş birleşik isimdir.

Karaçavuş Köyü/Merkez

Kara: Koyu halde bulunan renk. Beyaz ya da ak karşıtı.

Çavuş: 1. Yönetici konumunda olan sorumlu kimse. 2. Osmanlı Devleti'ne ait çeşitli kademelerde hizmet eden kimse.

Kara+ Çavuş: Sıfat tamlaması ile meydana gelmiş birleşik isimdir.

Karaibrahim Köyü/Merkez

Kara: Koyu halde bulunan renk. Beyaz ya da ak karşıtı.

İbrahim: Erkek adı. İnananların insanların babası olarak bilinen zat.

Kara+ İbrahim: Sıfat tamlaması ile meydana gelmiş birleşik isimdir.

Karakise Köyü/Merkez

Kara: Koyu halde bulunan renk. Beyaz ya da ak karşıtı.

Kise: 1. Küçük-büyük torba kap. 2. Para kesesi. 3. Kestirme yol.

Kara+ Kise: Sıfat tamlaması ile meydana gelmiş birleşik isimdir.

Karaköprü Köyü/Merkez

Kara: Koyu halde bulunan renk. Beyaz ya da ak karşıtı.

Köprü: İki yolu veya yönü birbirine bağlayan yapı.

Kara+ Köprü: Sıfat tamlaması ile meydana gelmiş birleşik isimdir.

Karataş Köyü/Merkez

Kara: Koyu halde bulunan renk. Beyaz ya da ak karşıtı.

Taş: Sert ve katı halde doğada bulunan bir çeşit madde.

Kara+ Taş: Sıfat tamlaması ile meydana gelmiş birleşik isimdir.

Küçük Kızılca Köyü/Merkez

Küçük: Büyüğün karşıtı, az olan veya geniş olmayan.

Kızılca: Kızıl gibi olan, kızıla çalan.

Kızıl+ ca: İsimden isim yapan ek.

Küçük+ Kızılca: Sıfat tamlaması ile meydana gelmiş birleşik isimdir.

Sarıalan Köyü/Merkez

Sarı: Yeşil ile turuncu renklerinin karıştırılmasıyla oluşan bir renk.

Alan: Düz ve geniş halde bulunan yer.

Sarı+ Alan: Sıfat tamlaması şeklinde oluşmuş birleşik isim.

Sarıköz Köyü/Merkez

Sarı: Yeşil ile turuncu renklerinin karıştırılmasıyla oluşan bir renk.

Kız: Dişi, kadın.

Sarı+ Kız: Sıfat tamlaması ile meydana gelmiş birleşik isimdir.

Sarımeşe Köyü/Merkez

Sarı: Yeşil ile turuncu renklerinin karıştırılmasıyla oluşan bir renk.

Meşe: Bir çeşit orman ağacı.

Sarı+ Meşe: Sıfat tamlaması ile meydana gelmiş birleşik isimdir.

Sarıyar Köyü/Merkez

Sarı: Yeşil ile turuncu renklerinin karıştırılmasıyla oluşan bir renk.

Yar: Uçurum şeklinde bulunan, etrafı çevrili olmayan yer.

Sarı+ Yar: Sıfat tamlaması ile meydana gelmiş birleşik isimdir.

Yeşildere Köyü/Merkez

Yeşil: Sarı ve mavi renklerinin karıştırılmasıyla oluşan renk, yaprak rengi.

Dere: Küçük akarsu.

Yeşil+ Dere: Sıfat tamlaması ile meydana gelmiş birleşik isimdir.

Yeşilöz Köyü/Merkez

Yeşil: Sarı ve mavi renklerinin karıştırılmasıyla oluşan renk, yaprak rengi.

Öz: 1. Bir kişinin kendi, benliği. 2. Dere, çay. 3. Sulak, elveriş bakımından yüksek verimli alan.

Yeşil+ Öz: Sıfat tamlaması ile meydana gelmiş birleşik isimdir.

1.1.2.Gümüşhacıköy İlçesinde Bulunan Renk Adlarıyla Oluşan Köy Adları

Akpınar Köyü/Gümüşhacıköy

Ak: Beyaz renkte olan, siyah karşıtı.

Pınar: Yer altından kaynatarak çıkan su kaynağı, kaynak.

Ak+ Pınar: Sıfat tamlaması ile meydana gelmiş birleşik isimdir.

Alören Köyü/Gümüşhacıköy

Al: Kırmızı, kan rengi.

Ören: Kalıntı, yığın.

Al+ Ören: Sıfat tamlaması ile meydana gelmiş birleşik isimdir.

Karaali Köyü/Gümüşhacıköy

Kara: Koyu halde bulunan renk. Beyaz ya da ak karşıtı.

Ali: Yüce olan, yüksekte olan.

Kara+ Ali: Sıfat tamlaması ile meydana gelmiş birleşik isimdir.

Karacaören Köyü/Gümüşhacıköy

Karaca: Kara, siyah rengine yakın olan.

Ören: Kalıntı.

Karaca+ Ören: Sıfat tamlaması ile meydana gelmiş birleşik isimdir.

Karayaka Köyü/Gümüşhacıköy

Kara: Koyu halde bulunan renk. Beyaz ya da ak karşıtı.

Yaka: Kıyı, kenar.

Kara+ Yaka: Sıfat tamlaması ile meydana gelmiş birleşik isimdir.

Kırca Köyü/Gümüşhacıköy

Kırca: Hafif bir şekilde kır olan, kır rengine yakın olan.

Kır+ ca: İsimden isim yapan ek.

Kızılca Köyü/Gümüşhacıköy

Kızılca: Kızıl gibi olan, kızıla çalan.

Kızıl+ ca: İsimden isim yapan ek.

1.1.3.Göynücek İlçesinde Bulunan Renk Adlarıyla Oluşan Köy Adları

Gökçeli Köyü/Göynücek

Gökçe: Gök renginde olan, mavi.

Gök+ çe: İsimden isim yapan ek.

El: Diyar, il, memleket, ahali.

El +i: Teklik III. şahıs iyelik eki.

Gökçe+ Eli: (isim+ isim) Belirtisiz isim tamlaması ile meydana gelmiş birleşik isimdir.

Karaşar Köyü/Göynücek

Kara: Koyu halde bulunan renk. Beyaz ya da ak karşıtı.

Şar: Şehir.

Kara+ Şar: Sıfat tamlaması ile meydana gelmiş birleşik isimdir.

Pembeli Köyü/Göynücek

Pembe: Beyaz ve kırmızı renklerinin karıştırılmasıyla elde edilen renk.

Pembe+ li: İsimden isim yapan ek.

1.1.4.Hamamözü İlçesinde Bulunan Renk Adlarıyla Oluşan Köy Adları

Kızılcaören Köyü/Hamamözü

Kızılca: Kızıl gibi olan, kızıla çalan.

Ören: Kalıntı.

Kızıl+ ca: İsimden isim yapan ek.

Kızılca+ Ören: Sıfat tamlaması ile meydana gelmiş birleşik isimdir.

1.1.5.Merzifon İlçesinde Bulunan Renk Adlarıyla Oluşan Köy Adları

Akören Köyü/Merzifon

Ak: Beyaz renkte olan, siyah karşıtı.

Ören: Kalıntı.

Ak+ Ören: Sıfat tamlaması ile meydana gelmiş birleşik isimdir.

Akpınar Köyü/Merzifon

Ak: Beyaz renkte olan, siyah karşıtı.

Pınar: Yer altından kaynayarak çıkan su kaynağı, kaynak.

Ak+ Pınar: Sıfat tamlaması ile meydana gelmiş birleşik isimdir.

Aksungur Köyü/Merzifon

Ak: Beyaz renkte olan, siyah karşıtı.

Sungur: Yırtıcı ve avcı özelliklere sahip olan kuş türü.

Ak+ Sungur: Sıfat tamlaması ile meydana gelmiş birleşik isimdir.

Aktarla Köyü/Merzifon

Ak: Beyaz renkte olan, siyah karşıtı.

Tarla: Üzerinde tarım yapmak için verimli olan toprak parçası.

Ak+ Tarla: Sıfat tamlaması ile meydana gelmiş birleşik isimdir.

Gökçebağ Köyü/Merzifon

Gökçe: Gök renginde olan, mavi.

Bağ: 1. Üzüm kütüklerinin dikili bulunduğu toprak parçası. 2. Meyve bahçesi.

Gök+ çe: İsimden isim yapan ek.

Gökçe+ Bağ: Sıfat tamlaması ile meydana gelmiş birleşik isimdir.

Gümüštepe Köyü/Merzifon

Gümüş: Parlak bir beyazlığa sahip olan renk.

Tepe: Bir nesnenin ya da bölgenin en üst bölümü.

Gümüş+ Tepe: Sıfat tamlaması ile meydana gelmiş birleşik isimdir.

Karacakaya Köyü/Merzifon

Karaca: Kara, siyah rengine yakın olan.

Kaya: Hacim olarak büyük ve ağır, sert taş kütlesi.

Karaca+ Kaya: Sıfat tamlaması ile meydana gelmiş birleşik isimdir.

Karatepe Köyü/Merzifon

Kara: Koyu halde bulunan renk. Beyaz ya da ak karşıtı.

Tepe: Bir nesnenin ya da bölgenin en üst bölümü.

Kara+ Tepe: Sıfat tamlaması ile meydana gelmiş birleşik isimdir.

Kızıleğrek Köyü/Merzifon

Kızıl: Parlak renkte bulunan kırmızı. Kırmızıya yakın olan.

Eğrek: 1. Suyun toplandığı alan. 2. Sürü hayvanlarının dinlendiği yer.

Kızılca+ Eğrek: Sıfat tamlaması ile meydana gelmiş birleşik isimdir.

Sarıköy Köyü/Merzifon

Sarı: Yeşil ile turuncu renklerinin karıştırılmasıyla oluşan bir renk.

Köy: Ekonomik ve sosyal yapısıyla şehir merkezinden ayrılan yerleşim birimi, köylük yer, köy yeri.

Sarı+ Köy: Sıfat tamlaması ile meydana gelmiş birleşik isimdir.

Sarıbuğday Köyü/Merzifon

Sarı: Yeşil ile turuncu renklerinin karıştırılmasıyla oluşan bir renk.

Buğday: Buğdaygiller familyasından bir tür bitki.

Sarı+ Buğday: Sıfat tamlaması ile meydana gelmiş birleşik isimdir.

Yeşilören Köyü/Merzifon

Yeşil: Sarı ve mavi renklerinin karıştırılmasıyla oluşan renk, yaprak rengi.

Ören: Kalıntı.

Yeşil+ Ören: Sıfat tamlaması ile meydana gelmiş birleşik isimdir.

Yeşiltepe Köyü/Merzifon

Yeşil: Sarı ve mavi renklerinin karıştırılmasıyla oluşan renk, yaprak rengi.

Tepe: Bir şeyin en üstteki bölümü.

Yeşil+ Tepe: Sıfat tamlaması ile meydana gelmiş birleşik isimdir.

1.1.6.Suluova İlçesinde Bulunan Renk Adlarıyla Oluşan Köy Adları

Aşağıkarasu Köyü/Suluova

Aşağı: Bir şeyin alt bölümü, yukarının ve yukarıda olanın karşıtı, alçak yer.

Kara: Koyu halde bulunan renk. Beyaz ya da ak karşıtı.

Su: Hidrojen ve oksijen elementlerinin birleşmesiyle oluşan sıvı ve akışkan madde.

Aşağı+ Kara+ Su: Sıfat tamlaması ile meydana gelmiş birleşik isimdir.

Akören Köyü/Suluova

Ak: Beyaz renkte olan, siyah karşıtı.

Ören: Kalıntı.

Ak+ Ören: Sıfat tamlaması ile meydana gelmiş birleşik isimdir.

Alabedir Köyü/Suluova

Ala: Birden fazla renge sahip olan, çok renkli.

Bedir: Dolunay.

Ala+ Bedir: Sıfat tamlaması ile meydana gelmiş birleşik isimdir.

Karaağaç Köyü/Suluova

Kara: Koyu halde bulunan renk. Beyaz ya da ak karşıtı.

Ağaç: Bir çeşit bitki.

Kara+ Ağaç: Sıfat tamlaması ile meydana gelmiş birleşik isimdir.

1.1.7. Taşova İlçesinde Bulunan Renk Adlarıyla Oluşan Köy Adları

Elmakırı Köyü/Taşova

Kır: Gri rengine yakın olan, beyaz ve az miktarda siyahın karışımıyla elde edilen renk.

Elma+ Kır: Belirtisiz isim tamlaması şeklinde oluşmuş birleşik isim.

Kır+ı: Teklik III. şahıs iyelik eki.

Elma+ Kır: (isim+ isim) Belirtisiz isim tamlaması ile meydana gelmiş birleşik isimdir.

Gökpınar Köyü/Taşova

Gök: Mavi renkte olan ya da yeşil renkte olan. Gökyüzünün rengine çalan.

Pınar: Yer altından kaynatarak çıkan su kaynağı, kaynak.

Gök+ Pınar: Sıfat tamlaması ile meydana gelmiş birleşik isimdir.

Karabük Köyü/Taşova

Kara: Koyu halde bulunan renk. Beyaz ya da ak karşıtı.

Bük: 1. Dönemeç, eğim, büküm. 2. Akarsuların kıyılarında yer alan verimli tarlalar.

Kara+ Bük: Sıfat tamlaması ile meydana gelmiş birleşik isimdir.

Karamuk Köyü/Taşova

Kara: Koyu halde bulunan renk. Beyaz ya da ak karşıtı.

Muk: 1. Göz pınarı. 2. Dikenli bir bitki adı.

Kara+ Muk: Sıfat tamlaması ile meydana gelmiş birleşik isimdir.

Yeşilyurt Köyü/Taşova

Yeşil: Sarı ile mavinin karışmasından ortaya çıkan, bitki yapraklarının çoğunda görülen renk.

Yurt: Bir topluluğun üzerinde yaşıyor olduğu toprak parçası, vatan.

Yeşil+ Yurt: Sıfat tamlaması ile meydana gelmiş birleşik isimdir.

1.2. Renk Adlarıyla Oluşan Mahalle Adları

Akbilek Mahallesi/Merkez

Ak: Beyaz renkte olan, siyah karşıtı.

Bilek: İki ucun birleştiği yer.

Ak+ Bilek: Sıfat tamlaması ile meydana gelmiş birleşik isimdir.

Karakucak Küme Evler/Yeşil Yenice Mahallesi

Kara: Koyu halde bulunan renk. Beyaz ya da ak karşıtı.

Kucak: Açık kollarla oluşturulan göğüs arasındaki kısım, aguş.

Kara+ Kucak: Sıfat tamlaması ile meydana gelmiş birleşik isimdir.

Karassenir Mahallesi/Merkez

Kara: Koyu halde bulunan renk. Beyaz ya da ak karşıtı.

Senir: İki dağın arasında bulunan sırt, kısım.

Kara+ Senir: Sıfat tamlaması ile meydana gelmiş birleşik isimdir.

Sarılar Mahallesi/Merkez

Sarı: Yeşil ile turuncu renklerinin karıştırılmasıyla oluşan bir renk.

Lar: Çoğul yapan ek.

Sarı+ lar: İsimden isim yapan ek.

1.3. Renk Adlarıyla Oluşan Sokak Adları

Ak Mescit Sokak /Şeyhcuı Mahallesi

Ak: Beyaz renkte olan, siyah karşıtı.

Mescit: Genel olarak minaresi olmayan, küçük cami.

Ak+ Mescit: Sıfat tamlaması ile meydana gelmiş birleşik isimdir.

Aksu Sokak / Demet Evler Mahallesi

Ak: Beyaz renkte olan, siyah karşıtı.

Su: Hidrojen ve oksijen elementlerinin birleşmesiyle oluşan sıvı ve akışkan madde.

Ak+ Su: Sıfat tamlaması ile meydana gelmiş birleşik isimdir.

Akzambak Sokak / İhsaniye Mahallesi

Ak: Beyaz renkte olan, siyah karşıtı.

Zambak: Zambakgiller familyasından iri ve geniş yapraklı olan bir tür süs bitkisi.

Ak+ Zambak: Sıfat tamlaması ile meydana gelmiş birleşik isimdir.

Alaca Sokak / İhsaniye Mahallesi

Alaca: 1. Birden fazla rengin bir araya gelmesiyle ortaya çıkan renk, ala, al. 2. Çorum ilinin ilçelerinden biri.

Alaca+ ca: İsimden isim yapan ek.

Albayrak Sokak/ Bahçeleriçi Mahallesi

Al: Kırmızı, kan rengi.

Bayrak: Bir milletin kuruluşunun sembolü olarak kullanılan, rengiyle ve biçimiyle özel olarak tasarlanan sancak.

Al+ Bayrak: Sıfat tamlaması ile meydana gelmiş birleşik isimdir.

Beyazgül Sokak / İhsaniye Mahallesi

Beyaz: Ak renkte olan kara ve siyahın karşıtı.

Gül: Gülgiller familyasından bir çeşit bitki.

Beyaz+ Gül: Sıfat tamlaması ile meydana gelmiş birleşik isimdir.

Çakır Sokak / Hacılar Meydanı Mahallesi

Çakır: Açık mavi renkte olan, elaya ya da yeşile çalan.

Çakır: İsim.

Eflatun Sokak/ Şeyhcuı Mahallesi

Eflatun: Açık mor renk.

Eflatun: İsim.

Karaağaçlı Sokak / Helvacı Mahallesi

Kara: Koyu halde bulunan renk. Beyaz ya da ak karşıtı.

Ağaçlı: Ağacı olan, ağaçlı olan.

Kara+ Ağaç: Sıfat tamlaması ile meydana gelmiş birleşik isimdir.

Ağaç+ lı: İsimden isim yapan ek.

Karaca Sokak / Dere Mahallesi

Karaca: Kara, siyah rengine yakın olan.

Kara+ ca: İsimden isim yapan ek.

Karaçalı Sokak / Koza Mahallesi

Kara: Koyu halde bulunan renk. Beyaz ya da ak karşıtı.

Çalı: Küçük dallı ve dikenli olan odunsu bir çeşit bitki.

Kara+ Çalı: Sıfat tamlaması ile meydana gelmiş birleşik isimdir.

Karakaya Sokak / Çakallar Mahallesi

Kara: Koyu halde bulunan renk. Beyaz ya da ak karşıtı.

Kaya: Hacim olarak büyük ve ağır, sert taş kütlesi.

Kara+ Kaya: Sıfat tamlaması ile meydana gelmiş birleşik isimdir.

Karakuş Sokak / Helvacı Mahallesi

Kara: Koyu halde bulunan renk. Beyaz ya da ak karşıtı.

Kuş: İki kanatlı uçan hayvanların ortak ismi.

Kara+ Kuş: Sıfat tamlaması ile meydana gelmiş birleşik isimdir.

Karasungur Sokak / Ellibeş Evler Mahallesi

Kara: Koyu halde bulunan renk. Beyaz ya da ak karşıtı.

Sungur: Yırtıcı ve avcı özelliklere sahip olan kuş türü.

Kara+ Sungur: Sıfat tamlaması ile meydana gelmiş birleşik isimdir.

Kırmızıgül Sokak / Helvacı Mahallesi

Kırmızı: Al renkte olan, kızıla yakın olan.

Gül: Gülgiller familyasının ortak adı, bir çeşit bitki, çiçek.

Kırmızı+ Gül: Sıfat tamlaması ile meydana gelmiş birleşik isimdir.

Kızılıcık Sokak / Helvacı Mahallesi

Kızıl: Parlak renkte bulunan kırmızı. Kırmızıya yakın olan.

Cık: İsimden isim yapan ek, küçültme eki.

Kızıl+ cık: İsimden isim yapan ek.

Sarıçiçek Sokak / Helvacı Mahallesi

Sarı: Yeşil ile turuncu renklerinin karıştırılmasıyla oluşan bir renk.

Çiçek: Güzel kokulara ve renklere sahip bitki.

Sarı+ Çiçek: Sıfat tamlaması ile meydana gelmiş birleşik isimdir.

Yeşil Sokak / Hacılar Meydanı Mahallesi

Yeşil: Sarı ve mavi renklerinin karıştırılmasıyla oluşan renk, yaprak rengi.

Yeşil: İsimden isim yapan ek.

1.4.Renk Adlarıyla Oluşan Cadde Adları

Karaağaç Caddesi/Yeşil Yenice Mahallesi

Kara: Koyu halde bulunan renk. Beyaz ya da ak karşıtı.

Ağaç: Bir çeşit bitki.

Kara+ Ağaç: Sıfat tamlaması ile meydana gelmiş birleşik isimdir.

Yeşilirmak Cadde /Ellibeş Evler Mahallesi

Yeşil: Sarı ve mavi renklerinin karıştırılmasıyla oluşan renk, yaprak rengi.

Irmak: Sahip olduğu genişlik açısından en büyük akarsu, nehir.

Yeşil+ Irmak: Sıfat tamlaması ile meydana gelmiş birleşik isimdir.

2.Amasya İli ve İlçelerinin Renk Adlarıyla Oluşan Yer Adlarının Gramatikal İncelenmesi ve Tasnifi

2.1.Birleşik Kelime Şeklinde Oluşmuş Yer Adları

2.1.1.Birinci Unsuru Sıfat Tamlaması Olan Belirtisiz İsim Tamlaması Yoluyla Oluşmuş Yer Adları

Akbilek Mahallesi, Akpınar Köyü, Aksalur Köyü, Aksu Sokak, Aksungur Köyü, Aktarla Köyü, Aktaş Köyü, Akyazı Köyü, Akzambak Sokak, Alabedir Köyü, Alakadı Köyü, Albayrak Köyü, Albayrak Sokak, Beyazgül Sokak, Gökçebağ Köyü, Gökdere Köyü, Gökpınar Köyü, Gümüştepe Köyü, Karaağaç Caddesi, Karaağaç Köyü, Karaali Köyü, Karabük Köyü, Karaçalı Sokak, Karaçavuş Köyü, Karaibrahim Köyü, Karakaya Sokak, Karakise Köyü, Karaköprü Köyü, Karakucak Küme Evler, Karakuş Sokak, Karamuk Köyü, Karasenir Mahallesi, Karasungur Sokak, Karaşar Köyü, Karataş Köyü, Karatepe Köyü, Karayaka Köyü, Kırmızıgül

Sokak, Sarıalan Köyü, Sarıbuğday Köyü, Sarıçiçek Sokak, Sarıkız Köyü, Sarıköy Köyü, Sarımeşe Köyü, Sarıyar Köyü, Yeşildere Köyü, Yeşilirmak Cadde, Yeşiltepe Köyü, Yeşilyurt Köyü.

2.1.2.Birinci Unsuru Belirtisiz İsim Tamlaması Olan Belirtisiz İsim Tamlaması Yoluyla Oluşmuş Yer Adları

Elmakırı Köyü.

2.1.3.Birinci Unsuru Birleşik İsim Grubu Olan Belirtisiz İsim Tamlaması Yoluyla Oluşmuş Yer Adları

Karaali Köyü, Karaçavuş Köyü, Karaibrahim Köyü.

Sonuç

Toponimi, herhangi bir köy, şehir, ülke ve bölgedeki çağdaş veya tarihî oykonim, oronim, hidronim gibi özel isimler üzerinde yapılan dil çalışmalarının tamamını kapsar. Toponimi yani yer ad bilimi, ad biliminin bir alt kolu olarak ortaya çıkmıştır. Ad biliminin bir kolu olması sebebiyle ad biliminden ayrı düşünülmeeyeceği muhakkaktır. Yer adı bilimi; dil bilimi, coğrafi bilim, tarih bilimi ve sosyoloji gibi pek çok bilim dalını içermektedir. Yer adları bilimi aynı zamanda dil üzerine yapılan çalışmalar ve araştırmalar açısından da önemli bir kaynak konumundadır. Yer adları başta Türkçenin söz varlığı olmak üzere, ses bilgisi, şekil bilgisi, anlam bilgisi yönlerinden ilgi alanına girmektedir. Ayrıca yer adları o yerin medeniyeti, tarihi, yaşantısı ve kültüründen izler taşıması açısından da Türkoloji için bir araştırma alanı durumundadır. Bir yere ad verilirken o bölgenin tarihi ve manevi değerleri, adıyla yakından ilgilidir. Nasıl ki bir ebeveyn çocuğuna ad verirken geçmişe dair izlerin yok olmamasını sağlamak adına aile büyüklerinin adlarından birini vermek istiyorsa bir yere ad verilirken de o yerin geçmişiyle bağlantılı olan adlar verilmesi muhtemeldir. Bununla birlikte bir yer adıyla, ilgili bölgeye ait kültürel, tarihi ve coğrafi pek çok izlere ulaşabileceği belirtilebilir.

Yer ad bilimi üzerine yapılan çalışmaların ise özellikle Cumhuriyet devrinden sonra yoğunlaştığı görülmektedir. Ülkemizde yeni sayılabilecek bu alana olan ilgi son yıllarda artmaktadır. Her geçen gün ad bilimi ve yine ad biliminin bir alt dalı olan yer ad bilimi ile ilgili çalışmalar önem kazanmakta ve

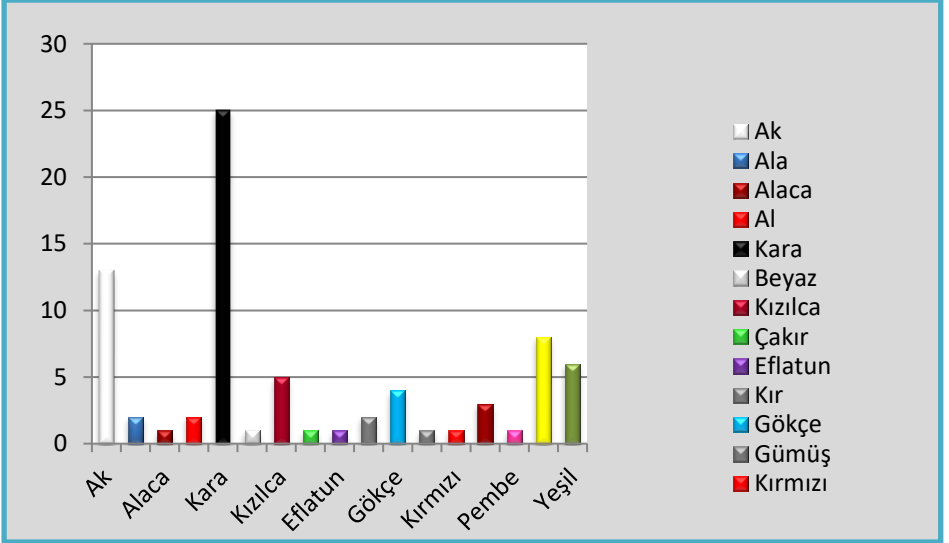
bilim dünyasının dikkatini çeken bir mevzu haline gelmektedir. Bu çalışmada ise, Amasya ili ve ilçelerinde bulunan yer adları incelenmiştir. Amasya ili ve ilçelerinde bulunan yer adlarının renk adlarıyla oluşmaları tespit edilmiştir. Bu tespit sonrasında renk adlarıyla oluşan yer adlarının anlamsal ve gramatikal olarak genel bir incelemesi yapılmıştır.

Amasya ili ve ilçelerinin, içinde bulunduğu tarihi yapısıyla zengin bir kültürel birikime sahip olduğu söylenebilir. İl ve ilçelerde bulunan yer adları, bu kültürel ve tarihi birikimin bir kanıtı niteliğindedir. Coğrafi mekânın sahip olduğu kültürel zenginlik nasıl içinde bulunduğu toplum için önemliyse yer adlarının oluşumu için de önemlidir. Çünkü yer adları ve bir mekâna ad verme konusu yadsınamayacak ölçüde mühimdir. Bölgenin içinde barındırdığı kültürel ve tarihi değerlerin yer adlarına yansımaları kaçınılmazdır. Örneğin, Aksalur Köyü (Merkez) adında bu tarihi ve coğrafi izleri görmek mümkündür. Başka bir örnek ise; Yeşildere Köyü (Merkez) adında yer alan yeşil ve dere isimlerinin o yere ad olarak verilmesinin coğrafi bir etken dolayısıyla olması muhtemeldir. Çalışmada ele alınan Amasya ili ve ilçelerinin köy, mahalle, sokak ve cadde yer adlarının anlamlandırılmasında Türk Dil Kurumu Sözlüğü esas alınmıştır. Yer adında kullanılan anlamına göre bir mana verilmiştir. Belirlenen yer adının hangi ilçede bulunduğu belirtilmiş ve bölgesel olarak tasnif edilmiştir. Bununla birlikte yer adlarını meydana getiren kelimelerin türü ile oluşturdukları tamlamaları verilmiştir. Ele alınan yer adlarıyla yapılan ilk tasnif, renge bağlı yer adlarının bölgesel olarak incelemesi ve yer adlarını oluşturan kelimelerin anlam bakımından incelemesi üzerine yapılmıştır. Çalışma esnasında renge bağlı olarak ortaya çıkmış yer adlarının yoğunluk olarak köy adlarından meydana geldiği tespit edilmiştir. Bu sebeple köy adlarıyla şehir merkezi ve diğer 6 ilçe temel alınarak bir inceleme yapılmıştır. Çalışmada yapılan ikinci tasnif ise, renge bağlı olarak ortaya çıkan yer adlarının gramatikal olarak incelenmesidir. İlk tasnifte yer adlarını oluşturan kelime anlamı, kelimelerin türü ve yer adlarının bulunduğu bölge belirtilirken ikinci tasnifte bu yer adlarının gramatikal olarak incelemesi yapılmıştır. Bu incelemede yer adlarını oluşturan kelimeler basit,

birleşik, türemiş olarak ayrılırken isim tamlamaları ve sıfat tamlamalarıyla oluşan yer adları da belirtilmiştir. Bu sayede yer adlarının hem anlam ve bölgesel olarak hem de gramatikal olarak incelemesi yapılmıştır. Amasya ili ve ilçelerinin yer adlarından renk adlarıyla oluşan yer adlarının zengin bir kavram alanına sahip olduğu görülmüştür. Yer adlarını oluşturan renk adlarının ise yoğun olarak; ak, ala, alaca, al, kara, beyaz, kızılca, kızıl, kır, kırmızı, çakır, eflatun, gökçe, gümüş, pembe, sarı ve yeşil olduğu tespit edilmiştir. Bu renk adlarından en sık kullanılanların ise; kara (25), ak (13), sarı (8) ve yeşil (6) olduğu görülmüştür. Diğer renk adlarının ise seyrek olarak kullanıldığı görülmüştür. Çalışmanın sonuna eklenen Amasya ili haritası ve renge bağlı Amasya yer adları listesi ile ilin toponimi açısından zengin bir coğrafya olduğuna dikkat çekilmiştir. Ayrıca, oluşturulan grafiklerle bu sayısal veriler somutlaştırılmıştır:

Grafik 1: Renge bağlı Yer Adlarının Oluşumunda Kullanılan Renk Adlarının Sayısal Olarak Dağılımını Gösteren Sütun Grafiği.

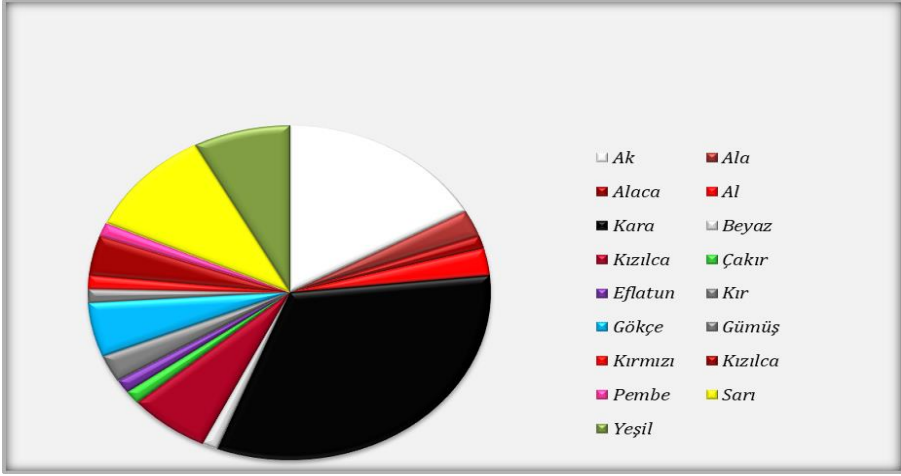
154

Verilen sütun grafiği ile yer adlarında kullanılan renk adlarının rakamsal verileri sunulmuştur. Çalışma içerisinde verilen bu

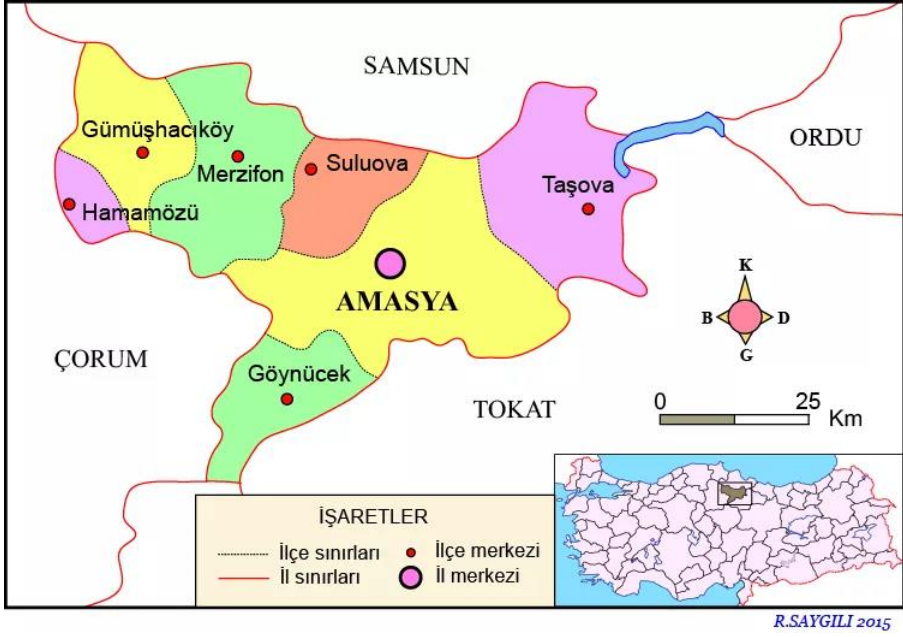
rakamları görsel olarak aktarmak amacıyla sütun grafiğinin yanı sıra renk adlarının kullanım yoğunluğunu gösteren pasta grafiği de verilmiştir:

Grafik 2: Renge bağlı Yer Adlarının Oluşumunda Kullanılan Renk Adlarının Dağılımını Gösteren Pasta Grafiği.

Yapılan bu çalışmayla bir yer adının bulunduğu coğrafyayla ve o coğrafyanın sahip olduğu tarihi yapıyla iç içe olduğu görülmüştür. Bir yer adında gizli olan pek çok değer ve izlerin görülebileceği anlaşılmış ve ele alınan il ve ilçelerden bu konuya örnek verilmiştir. Bu çalışmanın asıl gayesi toponimi alanına az da olsa katkı sağlamaya çalışmak ve ilgili konuda Amasya'nın sahip olduğu kavram zenginliği ortaya koymaya çalışmaktır.

Şekil 1: Amasya İli Haritası

Renge Bağlı Amasya Yer Adları Listesi

- Ak Mescit Sokak (Merkez)
- Akbilek Mahallesi (Merkez)
- Akören Köyü (Merzifon)
- Akören Köyü (Suluova)
- Akpınar Köyü (Gümüşhacıköy)
- Akpınar Köyü (Merzifon)
- Aksalur Köyü (Merkez)
- Aksu Sokak (Merkez)
- Aksungur Köyü (Merzifon)
- Aktarla Köyü (Merzifon)
- Aktaş Köyü (Merkez)
- Akyazı Köyü (Merkez)
- Akzambak Sokak (Merkez)
- Alabedir Köyü (Suluova)
- Alaca Sokak (Merkez)

Alakadı Köyü (Merkez)
Albayrak Köyü (Merkez)
Albayrak Sokak (Merkez)
Alören Köyü (Gümüşhacıköy)
Aşağıkarasu Köyü (Suluova)
Beyazgül Sokak (Merkez)
Büyük Kızılca Köyü (Merkez)
Çakır Sokak (Merkez)
Eflatun Sokak (Merkez)
Elmakırı Köyü (Taşova)
Eski Kızılca Köyü (Merkez)
Gökçebağ Köyü (Merzifon)
Gökçeli Köyü (Göynücek)
Gökdere Köyü (Merkez)
Gökpınar Köyü (Taşova)
Gümüştepe Köyü (Merzifon)
Karaağaç Caddesi (Merkez)
Karaağaç Köyü (Suluova)
Karaağaçlı Sokak (Merkez)
Karaali Köyü (Gümüşhacıköy)
Karaali Köyü (Merkez)
Karabük Köyü (Taşova)
Karaca Sokak (Merkez)
Karacakaya Köyü (Merzifon)
Karacaören Köyü (Gümüşhacıköy)
Karaçalı Sokak (Merkez)
Karaçavuş Köyü (Merkez)
Karaibrahim Köyü (Merkez)
Karakaya Sokak (Merkez)
Karakise Köyü (Merkez)
Karaköprü Köyü (Merkez)

Karakucak Küme Evler (Merkez)
Karakuş Sokak (Merkez)
Karamuk Köyü (Taşova)
Karasenir Mahallesi (Merkez)
Karasungur Sokak (Merkez)
Karaşar Köyü (Göynücek)
Karataş Köyü (Merkez)
Karatepe Köyü (Merzifon)
Karayaka Köyü (Gümüşhacıköy)
Kırca Köyü (Gümüşhacıköy)
Kırmızıgül Sokak (Merkez)
Kızılcaören Köyü (Hamamözü)
Kızılıcak Sokak (Merkez)
Kızıleğrek Köyü (Merzifon)
Kızılkışlacık Köyü (Merkez)
Küçük Kızılca Köyü (Merkez)
Pembeli Köyü (Göynücek)
Sarıalan Köyü (Merkez)
Sarıbuğday Köyü (Merzifon)
Sarıçiçek Sokak (Merkez)
Sarıköz Köyü (Merkez)
Sarıköz Köyü (Merzifon)
Sarılar Mahallesi (Merkez)
Sarimeşe Köyü (Merkez)
Sarıyar Köyü (Merkez)
Yeşil Sokak (Merkez)
Yeşildere Köyü (Merkez)
Yeşilirmak Cadde (Merkez)
Yeşilören Köyü (Merzifon)
Yeşiltepe Köyü (Merzifon)
Yeşilyurt Köyü (Taşova)

Kaynakça

- Başalan, Bekir (2019). *Amasya Yer Adları Üzerine Bir Dil İncelemesi*. Yüksek Lisans Tezi, Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bekdemir, Ünsal – Ertürk, Mustafa – Güner, İbrahim (2000). *İğdır İli'ndeki Yer Adlarının Kaynakları*. Doğu Coğrafya Dergisi, S.4, s. 273-299.
- Demir, Turan (2017). *Amasya Merkez Yer Adları Üzerine Halk Bilimsel Bir İnceleme*. Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir: Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Eren, Hasan (1989). *Yer Adlarımızın Dili*. Tday: Belleten.
- Güney, Emrullah (1996). *Toponimik Terimlerin Sınıflandırılması*. Türk Dil ve Edebiyatı Dergisi, S.540, s. 619-630.
- [Http://Amasya.gov.Tr/nufus](http://Amasya.gov.Tr/nufus). (15Ağustos 2022)
- [Http://Cografyaharita.com/Turkiye/Amasya](http://Cografyaharita.com/Turkiye/Amasya). (Erişim tarihi:12 Ağustos 2022)
- Özçağlar, Ali (2015). *Yönetmelik Coğrafya*. Ankara: Nika Yayınevi.
- Şahin, İbrahim (2013). *Türkiye Yer Adbiliminde Terim ve Tür Sınıflandırması Sorunları*. Avrasya Terim Dergisi, C.1, S.1, s. 46 – 58.
- Şahin, İbrahim (2019). *Adbilim*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Tümertekin, Erol- Özgüç, Nazmiye. (2002). *Beşerî Coğrafya İnsan, Kültür, Mekân*. İstanbul: Çantay Kitabevi.
- Türk Dil Kurumu Sözlüğü* (Erişim Tarihi:26.07.2022)
[Https://Sozluk.gov.Tr](https://Sozluk.gov.Tr)
- Uygur, Nermi (1967). *Yer Adları*. Türk Dili Dergisi, S.187, s. 495-502.
- Vardar, Berke (2002). *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Multilingual.
- Yavuz, Serdar- Şenel, Mustafa (2013). "Yer Adları (Toponim) Terimleri Sözlüğü". Turkish Studies. S. 8/8, s. 2239-2254.